

بسم الله الرحمن الرحيم

فاطمه عليها السلام

مادر تمام خوبی ها

سید علی اصغر موسوی

سرشناسه	: موسوی، سید علی اصغر، ۱۳۲۵
عنوان و نام پدید آور	: فاطمه (س) مادر تمام خوبی ها/ سید علی اصغر موسوی
مشخصات نشر	: ساری: هاوژین، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص
شابك	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۴۶-۳۲-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق.
موضوع	: حضرت فاطمه (س)، رفتارشناسی
رده بندی کنگره	: BP ۲۷/۲۲ / ۸ ق ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۷۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۶۵۷۶۳

فاطمه (س) مادر تمام خوبی ها

سید علی اصغر موسوی

انتشارات هاوژین

ویراستار: سیده طاهره موسوی، علی اصغر اسماعیلی

طراح جلد: ندا غلامی

صفحه آرا: سیده طاهره موسوی

لینتوگرافی، چاپ و صحافی: نیما بابلسر

چاپ نخست - ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰۰۰۰۰ ریال

ماژنران - ساری. تلفن: ۰۱۱-۳۳۳۶۱۲۳۹

Email: havzhin.publish@yahoo.com

تمام حقوق نشر و تکثیر برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۱۳	 فصل اول: هویت‌شناسی حضرت فاطمه
۱۵	 (۱) مفهوم شناسی فردی
۱۵	 (الف) تولد
۱۷	 (ب) نام‌ها و القاب حضرت فاطمه
۲۲	 (ج) کنیه‌های حضرت زهراء
۲۵	 ۲. مفهوم شناسی ویژگی خانوادگی
۳۰	 ۳. شرایط اجتماعی حاکم بر حیات فاطمه
۳۵	 فصل دوم: مفهوم شناسی الگو و ملاک الگو بودن
۳۷	 (۱) چیستی الگو و ملاک الگو بودن در اسلام
۳۹	 (۲) وضعیت الگو در جهان امروز
۴۳	 فصل سوم: شخصیت‌شناسی حضرت فاطمه
۴۵	 (۱) در قرآن
۴۵	 (الف) سوره کوثر
۴۶	 (ب) آیه تطهیر

۴۹	ج) آیه قریبی
۵۱	د) در دیگر آیات
۵۲	۲) در احادیث معصومین
۵۲	الف) حضرت زهرا علیها السلام در منظر و بیان پیامبر صلی الله علیه و آله
۵۵	ب) حضرت زهرا علیها السلام در بیان ائمه معصومین علیهم السلام
۵۶	ج) حضرت زهرا علیها السلام در بیان معصومان، اصحاب و فقها
۵۶	یک- حضرت زهرا علیها السلام در بیان اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله و معصومین علیهم السلام
۵۹	دو- حضرت زهرا علیها السلام در بیان همسران رسول الله صلی الله علیه و آله
۶۲	سه- حضرت فاطمه علیها السلام در بیان صحابه
۶۳	چهار- حضرت فاطمه علیها السلام در بیان علما و فقههای شیعه و سنی
۶۷	فصل چهارم: رفتار شناسی حضرت فاطمه علیها السلام
۷۰	۱. رفتارشناسی اعتقادی
۷۰	الف) نماز و عبادات
۷۳	ب) ولایت و اعجاز فاطمی
۷۷	ج) حجاب - عفاف
۸۰	د) توکل و توسل
۸۱	نتیجه گیری رفتار شناسی اعتقادی
۸۴	۲. رفتارشناسی خانوادگی
۸۴	الف) ازدواج حضرت فاطمه علیها السلام و حضرت علی علیه السلام
۸۴	یک- چگونگی ازدواج
۹۲	دو- حاکمیت ارزش ها در ازدواج
۹۳	ب) خانه داری و همسر داری حضرت فاطمه علیها السلام
۹۴	یک- تعهدات خانوادگی حضرت فاطمه علیها السلام
۹۴	دو- اصل مشارکت و تقسیم کار در امور زندگی

- سه - قناعت و ساده زیستی ۹۷
- چهار - اطاعت، حمایت و محبت ۱۰۰
- نتیجه‌گیری مقام همسری و خانه داری حضرت زهرا (س) ۱۰۱
- (ج) مقام مادری و فرزند داری ۱۰۴
- یک - مقام مادری در اسلام ۱۰۴
- دو - تربیت فرزندان ۱۰۷
۳. رفتارشناسی اخلاقی - اجتماعی ۱۱۱
- الف) حضور در اجتماع و هدایت زنان ۱۱۲
- ب) رسیدگی به نیازمندان ۱۱۳
- ج) رعایت حقوق دیگران ۱۱۴
- نتیجه‌گیری رفتار شناسی اخلاقی - اجتماعی ۱۱۵
۴. رفتار شناسی سیاسی ۱۱۸
- الف) روش‌ها و راهبردهای رفتار سیاسی ۱۱۸
- یک - خطبه در مسجد مدینه ۱۱۹
- دو - طرد غاصبان حقوق خویش ۱۲۱
- ب) در مقابل دشمنان و غاصبان ولایت ۱۲۳
- یک - امتناء از پذیرش ابوبکر و عمر برای عیادت ۱۲۵
- ج) در مقابل امت اسلام (مهاجر و انصار) ۱۲۷
- یک - سیاست سکوت و گریه ۱۲۷
- دو - خطبه در اجتماع زنان مهاجرین و انصار ۱۳۱
- سه - شکوه در جمع بانوان مهاجر و انصار ۱۳۳
- چهار - سخنان فاطمه (س) با دختر طلحه ۱۳۴
- (د) سخن با یاوران ولایت ۱۳۴
- نتیجه‌گیری رفتارشناسی سیاسی ۱۳۵

فصل پنجم: تحلیلی بر اندیشه تابناک حضرت فاطمه علیها السلام ۱۴۳

(۱) تحلیل افکار و اندیشه‌های حضرت فاطمه علیها السلام ۱۴۵

الف) خطبه معروف حضرت در مدینه ۱۴۵

ب) موضوع غدیر (اندیشه شناسی) ۱۴۸

ج) روایان حدیث ایشان ۱۴۹

د) علم آموزی حضرت ۱۵۱

(۲) تحلیل آثار حضرت ۱۵۲

الف) ادعیه و ازدکار ۱۵۲

ب) در مکتب زهرا علیها السلام ۱۵۸

فصل ششم: معراج و شهادت حضرت فاطمه علیها السلام ۱۶۱

(۱) در روزهای بیماری و رنجوری ۱۶۳

(۲) وصیت‌ها ۱۶۴

(۳) روز شهادت ۱۶۹

واپسین سخن ۱۷۵

کتابنامه ۱۸۵

مقدمه

فرمود: «فاطمةُ سیدةِ نساءِ العالمین؛ فاطمه مهین بانوی زنان در دو جهان است.»^۱

فرمود: «فاطمةُ بضعةٌ مِنِّی؛ فاطمه پاره تن من است.»^۲

فرمود: «وَهی قلبی الَّذی بینَ جَنَّتَی؛ و او جان و دل من است که در سینه قرار دارد.»^۳

فرمود: «وَهی نورُ عَیْنی و لَمَرَةٌ فُؤادی؛ و او نور چشم و میوه دل من است.»^۴

فرمود: «فَمَنْ أَغَضَبَهَا فَقَدْ أَغَضَبَنی؛ و هر کس او را به خشم آورد، مرا به خشم آورده است.»^۵

هر گاه فاطمه را دید، همه را متوجه دیدار کرد: دیدار!

دیدار؛ یعنی شهود!

دیدار؛ یعنی اشراق!

دیدار یعنی عشق؛ یعنی حضور؛ یعنی تجلی؛ یعنی ظهور!

همگان می‌پنداشتند که حضرت پیامبر ﷺ، همچون پدران که فرزندان را دوست می‌دارند، رفتار

می‌کند؛ اما گویی برای پیامبر ﷺ دیدن علی علیه السلام و زهرا علیه السلام، یک عبادت است، ثواب است؛ ثوابی

که مسیر پیامبر ﷺ را به درب خانه دخترش می‌رساند.

۱. بخارالانوار، ج ۴۳، ص ۲۴، ح ۲۰.

۲. صحیح (بخاری)، ج ۳۴۳۷-۳۴۸۴؛ نظم درالسمطین، ص ۱۷۶؛ فتح الباری، ج ۷، ص ۶۳؛ کنز العمال، ج ۶، ص ۲۲۰؛ فیض القدر، ج ۴، ص ۴۲۱؛ بنایع الموده، ج ۲، ص ۵۲.

۳. بخارالانوار، ج ۴۳، ص ۸۰.

۴. همان، ص ۲۴.

۵. صحیح (بخاری)، ج ۳۴۳۷-۳۴۸۳؛ نظم درالسمطین، ص ۱۷۶؛ فتح الباری، ج ۷، ص ۶۳؛ کنز العمال، ج ۶، ص ۲۲۰؛ فیض القدر، ج ۴، ص ۴۲۱؛ بنایع الموده، ج ۲، ص ۵۲.

آری، تفاوت حضرت زهرا علیها السلام با دیگران چنین رفتاری را برای پیامبر صلی الله علیه و آله ایجاد کرده بود؛ زیرا حضرت در چند فضیلت از همگان برتری داشت و این همگان تنها زنان و دختران پیامبر صلی الله علیه و آله نبودند؛ بلکه ایشان از تمام خویشان و اصحاب و یاران پیامبر صلی الله علیه و آله - به جز مولای متقیان حضرت علی علیه السلام - بافضیلت‌تر بود.

چه کسی می‌تواند حضرت زهرا علیها السلام را به خوبی بشناساند؟! تنها مقام شامخ نبوت و صاحب ولایت می‌توانست و می‌تواند نسبت به بانوی باوقار مدینه سخن بگوید. آنچه در ابتدا و دیباچه مقدمه آمده، تنها نکاتی اندک از سخنان و احادیث رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره حضرت زهرا علیها السلام است.

اینک در این مجال به تعدادی از فضایل بی‌بدیل آن گرامی دخت پیامبر صلی الله علیه و آله می‌پردازیم: در مورد پندار حضرت زهرا علیها السلام می‌توان گفت تا قبل از نه سالگی، تفکرات دینی ایشان با دریافت‌های عارفانه از شریعت پدر همراه بود و حضرت زهرا علیها السلام زندگی خود را در بحرانی‌ترین شرایط جهان اسلام سپری کرده بودند؛ از تحریم و محاصره اقتصادی تا هجرت؛ از مرارت‌های مادر تا سختی‌های رسالت پدر؛ از تلخی روزهای مکه تا دهشت شعب ابی‌طالب.

به راستی چه کسی می‌تواند برای زهرای مرضیه علیها السلام دوران خوش کودکی را معنا کند؟! گویی او برای همیشه بزرگ و سترگ آفریده شده بود؛ آنگاه که همسن و سالانش آزادانه بازی می‌کردند، او و خانواده‌اش در ازدحام خشم شیاطین، به فرجام اسلام می‌اندیشیدند. بسیاری از احادیث تنها انعکاس دهنده رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله با حضرت زهرا علیها السلام در مدینه و بعد از ازدواج او با حضرت علی علیه السلام هستند؛ اما عشق پیامبر صلی الله علیه و آله به زهرا علیها السلام نمی‌توانست بعد از هجرت اتفاق افتاده باشد؛ اصلاً تصور تکامل زمانی و جسمی برای حضرت صدیقه علیها السلام نمی‌تواند مصداق درستی باشد؛ چرا که باید تکامل فکری او را در حد و اندازه خود او، بررسی کرد؛ نه با هم‌نوعان، یا هم‌سنان او؟!.

شخصیتی که جزو معصومین علیهم السلام است، باید به علم «لدنی» هم دسترسی داشته باشد. معصوم یک واژه انتزاعی نیست که در جنسیت مختلف، متفاوت عمل کند، بلکه به دلیل بهرهمندی از یک منبع فیض، فراتر از زمان و مکان، جنس و جسم و موقعیت و وضعیت عمل می‌کند. آنگاه که صحبت از ناتوانی پیش می‌آید، سخن از نوعیت و کیفیت آغاز می‌شود؛ ولی توانایی، دانایی ست و دانایی - آن هم از نوع الهی و ماورایی‌اش - شدت و ضعف را فقط در تکلیف می‌بیند، نه دریافت.

ایمان حضرت زهرا علیها السلام از بطن مادر تا بطن خاک، همانی بود که خداوند مقدر فرموده بود و عشق پیامبر صلی الله علیه و آله از ازل تا اید نسبت به حضرت زهرا علیها السلام همان بود که همیشه مره «لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْاَفْلاك» داشت. پندار توحیدی حضرت زهرا علیها السلام از جنس تعلیم بشری نبود؛ چرا که یک نفر آن هم در «هفت سالگی» با تعلیم و تعلم به آن چنان مقام والا نمی‌رسد!

ایمان توحیدی، عبادت، نجات، عصمت، عفت، شجاعت، غیرت دینی، سخاوت، عطا و... فضایی نبودند که حضرت زهرا علیها السلام، آنها را در طول نه سال آموخته باشد؛ بلکه این فضایل با جان و دل او، با ذره ذره وجود او آمیخته شده بودند. شالکه وجودی حضرت زهرا علیها السلام بازتاب آیه تطهیر بود، آیه‌ای که بزرگترین سند افتخار اسلام در بازشناسایی فطرت آدمی، فراتر از ابعاد جسمی و جنسیتی اوست، سند عظمت عترتی که تربیت‌یافتگان مکتب خداوند بودند، نه مکتب اسلام و قرآن! پیامبر صلی الله علیه و آله به علت همین موضوع حدیث ثقلین را فرموده است و عترت خود را در کنار قرآن معرفی کرده؛ زیرا آنان صورت عملی اسلام و چهره واقعی قرآن بودند، نه فقط یاران پیامبر صلی الله علیه و آله که امروزه برخی در جهان اسلام - به اشتباه - آنان را هم، در زمره دیگر اصحاب یا یاران پیامبر صلی الله علیه و آله قرار می‌دهد. حضرت زهرا علیها السلام جوهره اصلی شریعت نبوی و ولایت علوی است، نه امتیازهایی که به واسطه قربت یا عبادت برای ایشان فرض کرده‌اند.

در مورد همسر داری حضرت فاطمه علیها السلام، توجه او به کارهای خانه و کمک به شوهر چنین آورده‌اند: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله و مسلمانان در مسجد به انتظار آمدن بلال نشسته بودند تا بیاید و اذان بگوید. برخلاف انتظار، بلال آن روز دیر آمد و زمانی که پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله علت دیر آمدن بلال را پرسید در پاسخ عرض کرد: من از در خانه فاطمه عبور می‌کردم که دیدم مشغول دستاس آسیاست و فرزندش حسن را - در حالی که گریه می‌کند - در کنار دستاس نشانده است. من برای کمک به پیش او رفته و گفتم: «ای دختر رسول خدا، هر کدام یک برای تو راحت‌تر است آن را به عهده گیر و کار دیگر را به من واگذار، یا بجهت رانگه دارم یا دستاس را بگردانم؟» فاطمه گفت: «من نسبت به نگهداری بجهام مهربان‌ترم.» از این رو من دستاس را از او گرفته و مشغول آسیا کردن شدم! همین موضوع سبب دیر آمدن من شد. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: «خدایت رحمت کند.»^۱

ابونعیم (از محدثین اهل سنت) در حلیۃ الاولیاء از زهری چنین حدیثی را نقل کرده است: «به راستی، فاطمه دختر پیغمبر خدا ﷺ آن قدر دستاس کرد که دستانش تا اول زد و دسته دستاس در دست وی اثر گذاشت.»^۱ همچنین مرحوم کلینی رحمۃ اللہ علیہ به نقل از امام صادق علیه السلام آورده است: «وضع خانه علی علیه السلام این گونه بود که امیرالمؤمنین هیزم فراهم می کرد، از چاه آب می کشید و خانه را نظافت می کرد. فاطمه علیہا السلام نیز آرد را خمیر کرده و نان می پخت.»^۲

به درستی می توان گفت که بانوی گرانقدر اسلام به سادگی زندگی کرده و با رفتار و کرداری مانند دیگران البته بسیار پاکیزه تر از آنها الگویی برای رفتار و کردار اصیل اسلامی بوده است. ایشان مثل همه غذا می پخت، مثل همه فرزنداری می کرد، مثل همه شوهرداری می کرد، مثل همه عاشق زندگی و همسر و فرزندان بود؛ اما با تفاوت بسیار فراوان با اطرافیانش! چرا که انسان کاملی بود و انسان کامل حجت خداست و حجت خدا از هر گونه جهل و غفلت و تن آسانی به دور است. کامل در «کلیت» توسط خداوند، برای الگو بودن و ارشاد امت، تربیت می شود و در «جزئیات» همانند مردم زندگی می کند، اما با تفاوت چشمگیر که آن تفاوت، «درست» زندگی کردن است. زندگی اولیای خدا هم مثل مردم است؛ اما مردم از رفتارها و کردارها و گفتارهای «مذموم» پرهیز نمی کنند؛ ولی اولیای خدا نه تنها سمت رفتار «مذموم» نمی روند که خود ترجمان رفتارهای «ممدوح» و شالوده و اساس زیستن الهی گونه هستند.

و چه زیبا گفت، آنکه گفت: «فاطمه، فاطمه است!»

شایسته تقدیر است در این مجال، از زحمات دوستان پژوهشگر در اداره کل پژوهش اسلامی های صدا و سیما، وزارت ارشاد (اداره کل کتاب)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مازندران، نشر هاوژین، به ویژه مواهب و تلاش های سخنور فرهیخته، جناب آقای علی اصغر اسماعیلی و همکاری مستمر سیده طاهره موسوی که برای فراهم آوردن نشر این کتاب صمیمانه مرا یاری کرده اند، قدردانی و تشکر کنم!

۱. حلیۃ الاولیاء، ج ۲، ص ۴۱.

۲. بحارالانوار، ج ۴۲، ص ۱۵۱.